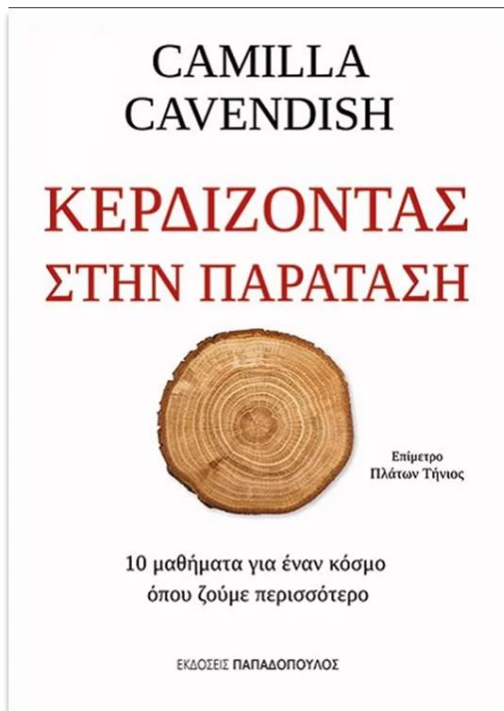

Εργασίες για το Μάθημα Γήρανση του πληθυσμού

Οι φοιτητές που έχουν διαλέξει το Μάθημα «Γήρανση του Πληθυσμού και Ασφαλιστική Οικονομία» του 4^{ου} έτους και έχουν αποκτήσει το σχετικό δικαίωμα μέσω της άσκησης μπορούν, προαιρετικά, να παραδώσουν εργασία σχετική με το μάθημα.

Μπορούν να κατατεθούν τριών ειδών εργασίες που έχουν η καθεμιά διαφορετική βαθμολογική βαρύτητα:

- 1) **5 βαθμοί:** Εργασίες που βασίζονται σε ανάλυση πρωτογενών στατιστικών στοιχείων του SHARE (Survey of Health and Retirement in Europe) που θα τύχουν επεξεργασία με το SPSS ή
- 2) **4 βαθμοί:** Εργασίες που βασίζονται σε επεξεργασία στατιστικών στοιχείων (Excel)
- 3) **3 βαθμοί:** Εργασίες που βασίζονται σε δευτερογενείς πηγές και βιβλιογραφία.

Η εργασία δεν είναι απαλλακτική. Προσφέρεται για την εμπάθυνση κατανόησης της ύλης του μαθήματος. Οι εργασίες θα συνεκτιμηθούν με τον βαθμό του μαθήματος

ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ: ΜΙΑ ΜΕΡΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ

1. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Διαδικασία / Χρονοδιάγραμμα:

- Οι εργασίες θα παραδοθούν *οπωσδήποτε πριν τις εξετάσεις*.
- Θα υπάρχει σύντομη προφορική εξέταση (κατόπιν συνεννόησης) μετά τις εξετάσεις.
- Θα υπάρχει **σύγκριση επιδόσεων/ απόψεων στις εξετάσεις και εργασιών**. Μια τέλεια εργασία θα έπρεπε να σημαίνει και πολύ καλή απάντηση σε *παρεμφερές θέμα στις εξετάσεις!!*
- Οι εργασίες πρέπει να χρησιμοποιήσουν το πρότυπο (template) που υπάρχει στο e-class
- Οι εργασίες κατατίθενται με την μορφή Word στο e-class στην ενότητα 'Εργασίες'.

- Η εργασία που χρησιμοποιεί πρωτογενή στοιχεία SHARE θα αντιστοιχεί κατά το μέγιστο όρο σε 5 βαθμούς. Δηλαδή κάποιος με πολύ καλή εργασία χρειάζεται να γράψει μόνο 5 για να πάρει άριστα.
- Εργασίες που περιέχουν στατιστική επεξεργασία (πίνακες, διαγράμματα, περιγραφική στατιστική) αντιστοιχούν κατά το μέγιστο όρο σε 4 βαθμούς. Οι εργασίες αυτού του είδους αναφέρονται. Τουλάχιστον 5 πίνακες/διαγράμματα θα πρέπει να έχουν αξιοποιήσει Excel ή άλλο αντίστοιχο πακέτο.
- Οι εργασίες δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν τις 20 δακτυλογραφημένες σελίδες (περί τις 2,5 με 4 χιλιάδες λέξεις) μαζί με τους πίνακες. Μπορούν να περιέχουν διαγράμματα ή πίνακες.
- **Απαραίτητο**, λοιπόν, συστατικό η ύπαρξη **Βιβλιογραφικών Αναφορών** (όπου αναφέρονται τα βοηθήματα, ή η πηγή των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν) στο τέλος της εργασίας. **Γενικός κανόνας η ύπαρξη από τρεις και άνω παραπομπές από την βιβλιογραφία που προτείνεται που να έχουν αξιοποιηθεί.** Οι σημειώσεις του μαθήματος είναι οπωσδήποτε μια τέτοια πηγή. **Θα ελεγχθεί κατά πόσον η εργασία ανταποκρίθηκε στην ελάχιστη υποχρέωση αυτή.**
- Η χρήση παραπομπών επί λέξει χωρίς να αναφέρεται η πηγή βαθμολογείται αρνητικά (**λογοκλοπή**). Σε περιπτώσεις (αντιγραφή ολόκληρων κειμένων χωρίς παραπομπή) μπορεί, εκτός του μηδενισμού της εργασίας, να υπάρξει και αφαίρεση βαθμών και από το γραπτό των εξετάσεων. **Δύο φοιτητές το έτος 2012/13 κόπηκαν με '4' επειδή κατέθεσαν εργασία προϊόν αντιγραφής (αν και είχαν περάσει στα γραπτά).** Επίσης αρνητικά μετράει αν κάποιος έχει καταθέσει καλή εργασία αλλά δεν μπορεί να απαντήσει σε ερώτηση στο ίδιο θέμα στις εξετάσεις.
- Η βαθμολόγηση θα δώσει έμφαση στην πρωτοτυπία, την κριτική σκέψη και την παράθεση δομημένων επιχειρημάτων. **Στην συνέχεια του κειμένου αυτού παρατίθεται πρότυπη δομή εργασίας που βασίζεται σε στατιστικά στοιχεία.**
- Κατ' εξαίρεση μπορεί να υποβληθεί εργασία από δύο άτομα από κοινού. Η χρήση πρωτογενών στοιχείων με SPSS μπορεί να δικαιολογήσει τρία άτομα.

Επεξεργασία και παρουσίαση στατιστικών δεδομένων θα ενθαρρυνθεί, με την προϋπόθεση ότι εντάσσονται σε ένα συνολικό επιχείρημα. Παράθεση ανεπεξέργαστων αποτελεσμάτων του SPSS θα μετρήσει αρνητικά.

- **ΚΑΠΟΙΟΣ/Α ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΚΑΝΕΙ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΛΟΓΙΚΟ ΝΑ ΓΡΑΦΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ. ΑΡΑ ΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ/Α ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ, ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΕΙ ΤΙΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΕΡΓΑΣΙΑ.**

Έχουν κατατεθεί στην βιβλιοθήκη και στο [e-class](#) κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή (επίσημες εκθέσεις, κείμενα από την ΕΕ, στατιστικά στοιχεία, αλλά και δημοσιευμένα κείμενα σε ηλεκτρονική μορφή) έτσι ώστε να μπορούν να εκτυπώνονται από όποιον τα θέλει. Στην ιστοσελίδα επίσης βρίσκονται όλες οι σημειώσεις του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους με την μορφή συνεχούς κειμένου. Αναζήτηση στο ίντερνετ ενθαρρύνεται. Η χρήση ιστοσελίδων είναι και αυτή βιβλιογραφική αναφορά και πρέπει να αναφέρεται στην βιβλιογραφία.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ SHARE

Τα πρωτογενή στοιχεία του πρώτου (2004) *και του έκτου κύματος (2015)* της Έρευνας για την Υγεία, Γήρανση και την Συνταξιοδότηση στην Ευρώπη σε απλοποιημένη εκδοχή ειδικά προσαρμοσμένα για το μάθημα είναι διαθέσιμα σε μορφή επεξεργάσιμη με SPSS (στοιχεία ανά άτομο). Η απλοποιημένη εκδοχή των στοιχείων αυτών διατίθεται στο e-class με επιλεγμένα δημογραφικά στοιχεία του ατόμου και του νοικοκυριού (π.χ. ηλικία, εκπαίδευση, οικογενειακή κατάσταση κλπ) και στοιχεία υγείας/ εισοδήματος/. Υπάρχει ένα αρχείο με στοιχεία του πρώτου και άλλο με στοιχεία του 6^{ου} κύματος. Υπάρχει και σχετικό αρχείο που εξηγεί.

Πληροφορίες και περιγραφές των στοιχείων SHARE:

- Το βιβλίο **‘Ζωή 50+’** που υπάρχει στην βιβλιοθήκη, ή διατίθεται για αγορά από τις Εκδόσεις Κριτική) περιγράφει τι είναι τα στοιχεία και πώς είναι δομημένα.
- Το κείμενο **«Ο Ελληνικός Πλανήτης Μακροβιότητα»** και η Στατιστική, που είναι κατατεθειμένο στο e-class
- Η **έβδομη ενότητα** των σημειώσεων

Σε όλες τις εργασίες εξυπακούονται ως πηγές (α) **οι σημειώσεις** (ΠΡΟΣΟΧΗ ΥΠΑΡΧΕΙ ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ 2023) και (β) το βιβλίο του μαθήματος **Ο Γρίφος των 100 ετών**. Για όσους δεν το δικαιούνται, σημειώνεται ότι η τιμή του είναι μόλις €8. (γ) το αφιέρωμα του 2023 «Η Εποχή της Μακροβιότητας» στο eclass

Πώς και πότε γίνεται η αναφορά πηγών στην βιβλιογραφία;

Οι ακαδημαϊκοί ερευνητές δεν είναι παρά «νάνοι που στέκονται σε ώμους γιγάντων». Για να εκτιμήσουν και άλλοι την δουλειά τους σηματοδοτούν (α) ποιού γίγαντα; και (β) ποιον ώμο;. **Συνεπώς και η χρήση βιβλιογραφικών αναφορών.**

Σκοπός της βιβλιογραφικής αναφοράς είναι η προστασία του γράφοντος. Αν αναφέρει κάτι που έχει πάρει από κάπου αλλού και το οποίο επιδέχεται αμφισβήτηση τότε η αναφορά της πηγής μεταφέρει την ευθύνη εκεί που πρέπει και την αποσείει από τον γράφοντα. Π.χ. *‘η ελαστικότητα ζήτησης για ασφάλιση είναι -0,7’* (Τρεχαγυρευόπουλος 2007) – σημαίνει ότι ο Τρεχαγυρευόπουλος σε εργασία του το 2007 – που αναφέρεται στην βιβλιογραφία στο τέλος του κειμένου σας – υπολόγισε την ελαστικότητα με τρόπο που τον εξηγεί εκεί και δεν ευθύνεστε εσείς αν είναι τελικά -0,5. Επίσης αναφορά γίνεται σε κείμενα που τα παίρνετε αυτούσια – οπότε το κείμενο πρέπει να είναι εντός εισαγωγικών και μετά υπάρχει αναφορά *μαζί με αριθμό σελίδας*. Π.χ. «Μαύρη είναι η νύχτα στα βουνά» (Τρεχαγυρευόπουλος 2007, σελ 74).

Πώς γίνεται η βιβλιογραφική αναφορά¹;

Μέσα στο κείμενο αναφέρεται εκεί που χρειάζεται να γίνεται παραπομπή γίνεται με την αναφορά του ονόματος του συγγραφέα και του έτους δημοσίευσης. (Τρεχαγυρευόπουλος 2007). Στο **τέλος του κειμένου** υπάρχει τμήμα **‘ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ’** όπου αναγράφονται με αλφαβητική σειρά του ονόματος του συγγραφέα όλες οι αναφορές που έχουν αναφερθεί στο κείμενο. Η αναφορά γίνεται ως εξής:

Για βιβλία:

Τήνιος, Π. 2010, *Ασφαλιστικό: Μια μέθοδος ανάγνωσης*, Αθήνα, Κριτική.

[επώνυμο, αρχικό, έτος δημοσίευσης, τίτλος με πλάγια στοιχεία, τόπος δημοσίευσης, εκδοτικός οίκος].

Για επιστημονικά περιοδικά:

Pierson, P. (1998) ‘Irresistible forces, immovable objects: postindustrial welfare states confront permanent austerity’, *Journal of European Public Policy*, 5 (4): 539-560

[επώνυμο, αρχικό, έτος δημοσίευσης, τίτλος εντός εισαγωγικών, όνομα περιοδικού με πλάγια στοιχεία, τόμος, σελίδες].

Για ηλεκτρονικά βιβλία που κατεβάσατε από το Ιντερνετ:

Λυμπεράκη, Α. και Τήνιος, Πλ. (2010). Γυναίκες και Απασχόληση: Ανασκόπηση και νέες προοπτικές, σε Τράπεζα της Ελλάδος Η *Ελληνική αγορά εργασίας: Χαρακτηριστικά, εξελίξεις και προκλήσεις*, Μάρτιος: 135-158

http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/H_ελληνική_αγορά_εργασίας.pdf

[όπως ανωτέρω, αλλά στο τέλος βάζετε το link).

Ιστοσελίδες

[Τίτλος κειμένου, Όνομα ιστοσελίδας, Ημερομηνία πρόσβασης, Link]

¹ Αυτό που ακολουθεί είναι το λεγόμενο Harvard Style – που χρησιμοποιείται πιο συχνά στα οικονομικά. Υπάρχουν και άλλα – π.χ. σε υποσημειώσεις – αλλά ας αρχίσετε με αυτό.

2. Εργασίες που αξιοποιούν στοιχεία του SHARE

Η επεξεργασία των στοιχείων της έρευνας Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) είναι το αντικείμενο του βιβλίου: *Ζωή 50+* (αναζητείστε το στην βιβλιοθήκη). Τα στοιχεία αυτά *μπορούν* να χρησιμοποιηθούν ως υποστηρικτικά στοιχεία σε εργασία για το μάθημα «Γήρανση του Πληθυσμού». Αυτοί που θα κάνουν τέτοια εργασία, *πρέπει να μην λησμονούν ότι*

- το κυρίως ενδιαφέρον είναι η μελέτη της γήρανσης και όχι η επίδειξη στατιστικής δεινότητας.
- Ο όγκος δεν υποδηλοί ποιότητα, αλλά μόνο έλλειψη ευαισθησίας για το χαρτί.
- Οι πίνακες και διαγράμματα θα πρέπει να έχουν επεξεργαστεί με Excel και να μην έρχονται κατευθείαν από το SPSS με Cut and Paste.
- Οι εργασίες πρέπει να χρησιμοποιήσουν το πρότυπο (template) που υπάρχει στο e-class

Τεχνική βοήθεια για την εκπόνηση της εργασίας μπορεί να ζητηθεί από τον υποψήφιο Διδάκτορα Μιχάλη Χουζούρη. (eghamike@hotmail.com)

ΠΡΟΤΥΠΗ ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

20 σελίδες **συνολικά** (μαζί με διαγράμματα) – 2500-4000 λέξεις

1. **Περίληψη ευρημάτων** (<1 σελίδα)

2. **ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η γήρανση του πληθυσμού και ...<το θέμα που επελέγη>**

Τι είναι γήρανση του πληθυσμού;

Ποια πτυχή της επελέγη να εξεταστεί;

Γιατί η πτυχή αυτή είναι σημαντική για το συνολικό θέμα της γήρανσης;

Τι είναι γνωστό για τις προοπτικές αυτής της πτυχής; (Θεωρία, εμπειρικά στοιχεία)

3. **ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ SHARE και γιατί φωτίζουν το θέμα**

Τι είναι η έρευνα SHARE; Τι έχει να προσθέσει σε αυτά που είναι γενικότερα γνωστά;

Ποια *συγκεκριμένα* στοιχεία θα αξιοποιηθούν στην εργασία αυτή;

Για ποιους λόγους τα στοιχεία που διαλέξατε απαντούν στα ερωτήματα που εσείς επιθυμείτε να απαντήσετε;

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των *συγκεκριμένων* στοιχείων που θα χρησιμοποιήσετε για το *συγκεκριμένο* θέμα;

4. **ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ & ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ**

Ποιες στατιστικές μεθόδους θα χρησιμοποιήσετε; Πώς ερμηνεύονται; Έχουν μειονεκτήματα; Τι άλλο θα μπορούσατε να κάνετε;

Παρουσίαση **επιλεγμένων** στατιστικών αποτελεσμάτων. Τα στατιστικά πακέτα μπορούν να δημιουργούν μεγάλο όγκο αποτελεσμάτων. Η επιλογή *ποιών* αποτελεσμάτων θα παρουσιαστούν και ο τρόπος παρουσίασης και επεξήγησης είναι σημεία που θα μετρήσουν ιδιαίτερα στην βαθμολογία.

Επεξήγηση των αποτελεσμάτων.

5. **ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ**

Τι λένε τα αποτελέσματα για το θέμα της γήρανσης; Πώς σχετίζονται με άλλα ευρήματα και/ή θεωρητικές αναλύσεις.

6. **ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΗΡΑΝΣΗΣ**

Πιθανές Πολιτικές πρωτοβουλίες και αντιδράσεις. Διεθνείς συγκρίσεις.

Τι μπορεί να γίνει (πρωτοβουλίες, μέτρα αλλαγής) με τα ζητήματα που αναφέρθηκαν;

Θέματα εργασιών SHARE με χρήση SPSS – 5 βαθμοί

ΓΕΝΙΚΗ βιβλιογραφία (για όλα τα θέματα)

1. Σημειώσεις μαθήματος (στο e-class και μετά τμηματικά – ενότητα 6)****.
2. Βιβλίο Λυμπεράκη, Τήνιος, Φιλαλήθης Ζωή 50+ *
  - a. Αναφέρεται στα συγκεκριμένα στοιχεία. Επεξηγεί την δομή τους, τον τρόπο χρήσης, δίδει ενδεικτικά αποτελέσματα για συγκεκριμένα θέματα με έμφαση στην Ελλάδα.
3. Lynda Gratton & Andrew Scott, 2016, *The 100-year life. Living and Working in an age of longevity*. – αναφέρεται ανά κεφάλαια.
4. Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος
5. Π.Τήνιος, 2017, *Συντάξεις*, σειρά μικρές εισαγωγές, Εκδόσεις Παπαδόπουλος.
6. Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass
7. Γενικές γνώσεις περιγραφικής στατιστικής και SPSS από άλλα μαθήματα
8. Δύο Αφιέρωμα Economist – στο e-class.
  - a. - “Για πάντα νέοι” - 2004
  - b. «Τα έθνη των Συνταξιούχων» - 2009

Επίσης:

9. Π.Τήνιος, 2010, *Ασφαλιστικό: Μια μέθοδος Ανάγνωσης*, Εκδόσεις Κριτική. Εγχειρίδιο του μαθήματος Κοινωνικές ασφάλισεις
10. Για Πανδημία κλπ – βλ συλλογή άρθρων της διαΝΕΟσις <https://www.dianeosis.org/research/covid-19/>,
11. Επίμετρο Π.Τήνιου για την πανδημία στο Camilla Cavendish 2021 και στο eclass

Ιστοσελίδες κλπ.

12. Γενικές πληροφορίες και links για το SHARE στο [SHARE Home \(share-eric.eu\)](http://share-eric.eu).
13. το site του του [Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης \(Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α.\)](http://www.tmxpa.gr) του που διευθύνει ο Βύρων Κοτζαμάνης.

Σημείωση: Η ιστοσελίδα πρέπει να αναφέρεται στις πηγές, όπως και τα βιβλία!

Στατιστικά στοιχεία συγκεντρωτικά στοιχεία για Ελλάδα και λοιπές χώρες.

- ΕΣΥΕ www.statistics.gr
- Eurostat: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/>
- ΟΟΣΑ: (<http://www.oecd.org>) Συγκριτικές στατιστικές Υγείας, Συντάξεων, Ιδιωτικής ασφάλισης (βλ επίσης e-class Οικονομική της ασφάλισης).

1. Συντάξεις και αναπλήρωση εισοδήματος – ρόλος συστημάτων

Ύψος σύνταξης σε σχέση με εισόδημα στην εργασία ανά φύλο, χώρα, εργασιακή κατάσταση. Μείγμα ιδιωτικών και δημόσιων συντάξεων; Ελλάδα και οικονομική αναπλήρωση ανά Ταμείο Ασφάλισης. **Διαφορές στις συντάξεις 2004 και 2015**

ΒΙΒΛΙΟ Ζωή 50+: ΚΕΦ 1,2,10,11,12,13

Π.Τήνιος, 2017, *Συντάξεις*, σειρά μικρές εισαγωγές, Εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 2, 3,6, 7, 10, επίμετρο

Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, κεφ 1,2,4, 10, επίμετρο

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, Η εποχή της Μακροβιότητας, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

Εναλλακτικά θέματα για συντάξεις

- i. Πόσο διαφέρουν οι συντάξεις το 2015 από το 2004; Διακρίνετε κάποια διαφορά εξαιτίας της κρίσης; Σε ποιες χώρες και σε ποια πεδία;
- ii. Διαφέρει η πραγματική ηλικία συνταξιοδότησης από τα νομοθετημένα όρια ηλικίας στις χώρες του SHARE. Πώς εξηγείται; Υπάρχουν διαφορές μεταξύ 2004 και 2015;
- iii. Φύλο και σύνταξη: Η απόσυρση (ηλικία συνταξιοδότησης) από την εργασία ανδρών και γυναικών στην σύγχρονη Ελλάδα.
- iv. φύλο: η ισότητα στο ύψος σύνταξης. Το χάσμα φύλου σύνταξης.
- v. Με τι ασχολούνται οι ηλικιωμένοι μετά την συνταξιοδότηση; Σχέσεις με επίπεδο υγείας, οικογενειακή κατάσταση, επίπεδο εκπαίδευσης. Μπορείτε να βρείτε παραδείγματα 'ενεργού γήρανης';
- vi. Από τι αποτελείται το οικογενειακό εισόδημα; Είναι σωστή η ταύτιση ηλικιωμένος=Συνταξιούχος; Η δυναμική της σύνταξης στο συνολικό οικογενειακό εισόδημα.
- vii. Φτώχεια και σύνταξη. Άλλαξε η κατάσταση μεταξύ 2004 και 2015;

2. Υγεία, οικονομική κατάσταση και απασχόληση

Ποια η σχέση υγείας, οικονομικής κατάστασης και απασχόλησης; Μπορείτε να καταλήξετε με βάση τα στοιχεία αυτά ποια είναι η αιτία και ποιο το αιτιατό; Υπάρχει διάκριση μεταξύ ψυχικής και σωματικής υγείας;

Μπορείτε να διακρίνετε κάποια σχέση μεταξύ βλαπτικών συνθηκών και επιπέδου υγείας; Οι σχέσεις αυτές διαφέρουν από χώρα σε χώρα και μεταξύ εισοδηματικών κλάσεων; Υπάρχει τάση αλλαγής από το 2004;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1, 2, 4,6, 7, 10, επίμετρο

BIBΛΙΟ Ζωή 50+: ΚΕΦ 1,2,3,4,5,6,7,8

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, Η εποχή της Μακροβιότητας, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass, κεφ 4,5

3. Ελλάδα και παράγοντες ευαλωτότητας στην πανδημία

Η Ελλάδα είχε ως τον Μάιο 2020 πολύ καλές επιδόσεις στην ανταπόκριση στην πανδημία, ενώ αντιθέτως άλλες χώρες με παρεμφερείς δομές (Ισπανία, Ιταλία) ήταν μεταξύ αυτών που χτυπήθηκαν περισσότερο. Από τα στοιχεία SHARE μπορείτε να βρείτε στοιχεία -για προϊστορία υγείας, οικογενειακή κατάσταση, ηλικιακή κατανομή κοκ -που μπορούν να εξηγήσουν αυτό το φαινόμενο;

BIBΛΙΟ Ζωή 50+: ΚΕΦ 1,2,3,4,5,6,7,8 για SHARE

Άρθρα διαΝΕΟσις <https://www.dianeosis.org/research/covid-19/>

Επίμετρο Π.Τήνιου στο Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*,

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Τα κέρδη ζωής στην Ελλάδα μετά το 1950 <http://www.e-demography.gr/news/new.cfm?4C7F71D4B1BFC7FF0FAA9DA083ABD28659F7A60185C9FD7C>

Στατιστικά στοιχεία υπερβάλλουσας θνητότητας (Excess mortality) [EUROMOMO](#)

4. Συνθήκες κατοικίας και ηλικιωμένοι.

Η κατοικία είναι το μεγαλύτερο περιουσιακό στοιχείο των περισσότερων ατόμων. Διακρίνετε κάποια αλλαγή μεταξύ 2004 και 2015;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1,4, 8, 10, επίμετρο

BIBΛΙΟ Ζωή 50+: ΚΕΦ 1,11,12,13,14

LaFerrere & Tinios – κατοικία και SHARE (από διδάσκοντα)

5. Γήρανση και φύλο

Σχολιάσετε την θέση ότι οι γυναίκες είναι αυτές που θα θιγούν περισσότερο από τις εξελίξεις της γήρανσης του πληθυσμού. Τι ρόλο σε αυτό μπορεί να παίξει η οικογένεια;

Μπορούν οι γυναίκες 50-60 ετών να 'δούν το μέλλον τους' στις σημερινές γυναίκες 75+; Μήπως θα γεράσουν με διαφορετικό τρόπο και γιατί;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1,2,5 8, 9, 10, επίμετρο

Σημειώσεις μαθήματος

A. Λυμπεράκη, 2017, *Γυναίκες στην Οικονομία*, Μικρές Εισαγωγές, Εκδόσεις Παπαδόπουλος
Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

6. Νέες μορφές οικογένειας, φάσεις ζωής και γήρανση

Μπορείτε να βρείτε ενδείξεις ότι το παραδοσιακό μοντέλο οικογένειας υποχωρεί σε χώρες της Ευρώπης; Τι ρόλο παίζουν τα διαζύγια, οι διαφορές ηλικίας μεταξύ συζύγων, το μέγεθος της οικογένειας;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1,2,6 9, 10, επίμετρο

Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, κεφ 1, 7, 10

Σημειώσεις, ενότητα 1, 4, 6

BIBΛΙΟ Ζωή 50+: ΚΕΦ 1,11,14,15,18

7. Καταγραφή ανταλλαγών μεταξύ γενεών και γήρανση.

Συγκατοίκηση, φροντίδα, Hotel mama, κληρονομίες. Υπάρχουν διαφορές μεταξύ Βόρειας και Νότιας Ευρώπης; Υπάρχουν ενδείξεις ότι η οικογενειακή συνοχή παίζει στον Νότο τον ρόλο που το κοινωνικό κράτος παίζει στον Βορρά;

BIBΛΙΟ SHARE: ΚΕΦ 1,10,11,14,15,16,18

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 2, 3,6, 7, 9*, 10, επίμετρο

Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, κεφ 10

8. Προσδοκίες, αισιοδοξία και ικανοποίηση από τη ζωή.

Τι είναι ευτυχία και πώς μετράται; Με τι σχετίζονται; Διαφορές ανά χώρα, επίπεδο υγείας, άλλα; Υπάρχει οικονομική συνεισφορά στην Νιρβάνα; Είναι οι πλούσιοι πιο χαρούμενοι; Υπάρχουν στοιχεία υπέρ ή κατά του 'Παράδοξου του Easterlin' στην έρευνα που κάνατε; Μειώθηκε ή αυξήθηκε η ευτυχία μεταξύ 2004 και 2015;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1, 2, 3., 4* 5, 9*, επίμετρο

BIBΛΙΟ Ζωή 50+:: ΚΕΦ 1,2,11,14,15,16,18

David Layard (2011), *Ευτυχία. Μαθήματα από μια Νέα Επιστήμη*, Εκδόσεις Economica

Για το παράδοξο του Easterlin – αναζήτηση στο google (π.χ. https://el.wikipedia.org/wiki/Παράδοξο_του_Easterlin)

Β. ΕΡΓΑΣΙΕΣ με δευτερογενή ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ με ΧΡΗΣΗ excel –Μέγιστος αριθμός βαθμών 4

9. **– ΘΕΜΑ ΜΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ** Συγκρίσεις προβολών δημόσιων δαπανών σε σχέση με την γήρανση. Ελλάδα και εξωτερικό. – ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ Η ΧΡΗΣΗ EXCEL ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Ερώτηση: Εξετάσετε με κριτικό πνεύμα και με χρήση πινάκων από τις δύο προβολές δαπανών που σχετίζονται με την γήρανση του 2015 2018 2021 και 2024 για την περίοδο 2010-2070 στην ΕΕ και στην Ελλάδα. Ποια τα σημεία σύμπτωσης και διαφοράς – ως προς την μεθοδολογία, την εμπέλεια, τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται, την κατάληξη; Είναι οι διαφορές μεταξύ προβολών ποσοτικές ή και ποιοτικές; Πόσο διαφέρουν ως προς τα 'τι δέον γενέσθαι', τα συμπεράσματα πολιτικής;

Βιβλιογραφία

Νεκτάριος, Τήνιος, Συμεωνίδης, 2018, *Συντάξεις για νέους*, εκδόσεις Παπαζήση, κεφ 5, τεχνικό παράρτημα

Προσοχή προβολές Εκθέσεις Ageing Working Group EPC 2015, 2018, 2021, 2024 ***

EPC 2024

[2024 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2022-2070\) - European Commission \(europa.eu\)](#)

EPC 2018

https://ec.europa.eu/info/publications/economy-finance/2018-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2016-2070_en

EPC 2015

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf

EPC 2021

[The 2021 Ageing Report. Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2019-2070\) \(europa.eu\)](#)

Π.Τήνιος, 2017, *Συντάξεις*, σειρά μικρές εισαγωγές, Εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Τήνιος 2010, Ασφαλιστικό: μια μέθοδος ανάγνωσης, ιδίως κεφ 3,6, 7, 10, 12*

Αφιέρωμα Economist στο e-class

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

10. **– ΘΕΜΑ ΜΕ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ** - (αν χρησιμοποιηθούν στοιχεία COVID-19 –εναλλακτικές ερωτήσεις -

A. Το covid-19 ματαιώνει, αναβάλλει, επιμηκύνει ή μεταλλάσσει την μακροβιότητα; Πάνω σε ποια δεδομένα ή αναλύσεις βασίζετε την εκτίμησή σας;

B. Πώς μεταβάλλεται ο δικός σας προσωπικός προγραμματισμός για μετά το πτυχίο, τώρα που προέκυψε το covid-19;

Γ. Είναι η covid19 ο 'Άγγελος Εξολοθρευτής' της γενιάς των baby boomers;

Βιβλιογραφία:

Π.Τήνιος Επίμετρο στο Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, **, + κεφ 1, 9, 10

Η βιβλιογραφία (ως είναι φυσικό) είναι υπό διαμόρφωση. APA πριν πάτε σε βιβλιογραφία είναι σκόπιμο να διαβάσετε τις σημειώσεις και το βιβλίο και να σκεφτείτε μόνοι σας σε τι θα διαφέρει ο κόσμος μετά τον covid 19. Ένα περίγραμμα (σκελετός) του επιχειρήματος σε bullets θα σας βοηθήσει να εντάξετε κείμενα που θα διαβάσετε μετά.

Πρώτη ενότητα σημειώσεων του μαθήματος (e-class)

Ειδική ενότητα για covid 19 στις σημειώσεις**

Κεφάλαιο 1, 6-10 του Γρίφου των 100 χρόνων (e-class)**

Αναφορές στον τύπο και στο διαδίκτυο για covid 19 (ΠΡΟΣΟΧΗ: ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΠ'Ο ΠΟΥ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΈΓΙΝΕ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ)

Άρθρα και ομιλίες διαNEOσις <https://www.dianeosis.org/research/covid-19/>

Our world in data – είναι ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης που συγκεντρώνει κάθε είδους παγκόσμια στοιχεία – πχ. για ΑΕΠ, πληθυσμό, κοινωνικά κλπ, συνολικά και ανά χώρα

–Η ειδική ιστοσελίδα για τον covid ([Coronavirus Pandemic \(COVID-19\) - Statistics and Research - Our World in Data](#)) ενημερώνεται σε καθημερινή βάση και περιέχει στοιχεία ανά χώρα για λοιμώξεις, θανάτους, εμβολιασμούς, αλλά και κατανομές ανά ηλικία κοκ.

Π.χ. τα στοιχεία για την Ελλάδα:

<https://ourworldindata.org/mortality-risk-covid?country=GRC#country-by-country-data-on-mortality-risk-of-the-covid-19-pandemic>

Στατιστικά στοιχεία **υπερβάλλουσας θνητότητας** (excess mortality) [EUROMOMO -](#)

(Άρθρο Economist για παγκόσμια υπερβάλλουσα θνητότητα: [There have been 7m-13m excess deaths worldwide during the pandemic | The Economist](#)).

Γενικές γνώσεις δημογραφίας.

Ομιλίες για επιπτώσεις

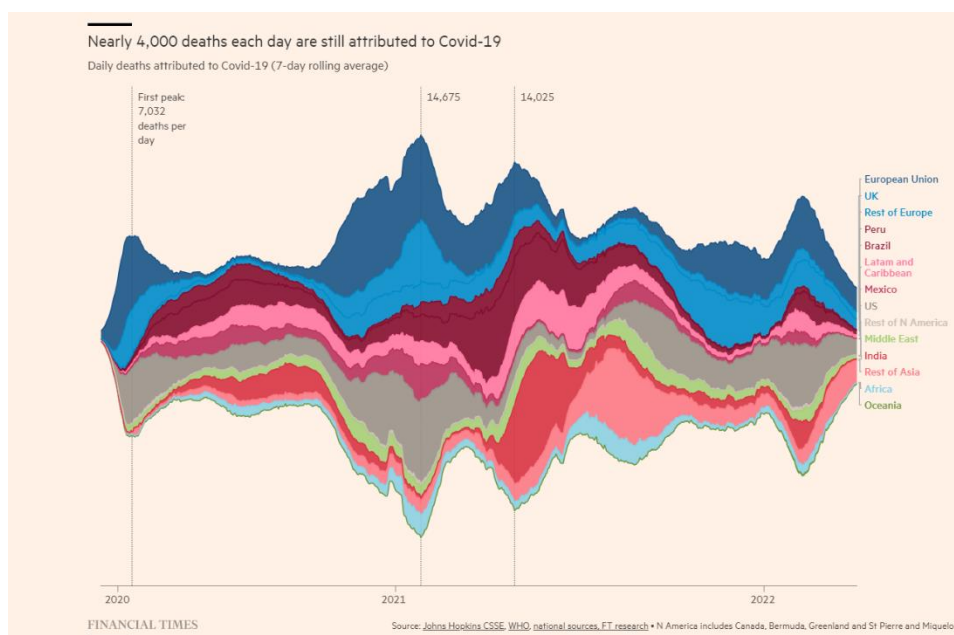
<https://www.dianeosis.org/2020/04/i-ellada-meta-tin-pandimia-live/>

TEDx Patras - διαδικτυακές συνομιλίες μέσω zoom
<http://tedxpatras.com/blog/menoume-spiti-me-tedx-talks/>

Άρθρα των Φαινάνσιαλ
τάιμς για την πανδημία
ανοικτά προς όλους
τους αναγνώστες και
στατιστικές
επεξεργασίες

[Coronavirus: free to
read | Financial Times
\(ft.com\)](#)

Π.χ. Άρθρο του Yuval
Harari, για Generation
covid κοκ

Γ. ‘Συμβατικές’ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ–Μέγιστος αριθμός βαθμών 3

11. «Αν το σκεφτούμε προσεκτικά, η Ευρώπη δεν είναι αντιμέτωπη με πρόβλημα γήρανσης αλλά με επιμήκυνση της παραγωγικής μέσης ηλικίας». Πώς θα ερμηνεύατε αυτόν τον ισχυρισμό; Έχει στήριξη από την πραγματικότητα και από την επιστήμη; Ποιον ρόλο θα παίξει στην αντιμετώπιση της γήρανσης η αλλαγή της δομής των φάσεων ζωής; Σε ποιον βαθμό περιπλέκεται η υπόθεση από (α) κρατικές πολιτικές και (β) κοινωνικά στερεότυπα.

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1, επίμετρο, 2, 4, 5, 9, 3,6, 7, 10,

Μελέτη EPC 2021 για τις δαπάνες γήρανσης

Κ. Πάσχος, Μ. Μαλλιάρου, Π. Μπαμίδης. Η γήρανση του πληθυσμού πρόκληση για τα συστήματα υγείας και κοινωνικής πρόνοιας-Μέθοδοι υποστήριξης της ενεργού γήρανσης. Επιστημονικά Χρονικά 2016; 21(1): 11-25 (στο eclass)

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

12. Πληροφορείστε εσείς ειδικά και με 100% σιγουριά ότι θα ζήσετε 107 χρόνια και 6 μήνες. Πώς προγραμματίζετε την ζωή σας; Θα άλλαζε η απάντησή σας αν λαμβάνατε υπόψη ότι το ίδιο ισχύει και για όλους τους συνομήλικους σας και ότι είστε αναγκαστικά περιορισμένοι να ζείτε στην Ελλάδα;

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1, επίμετρο, 2, 4, 5, 9, 3,6, 7, 10

Νεκτάριος, Τήνιος, Συμεωνίδης, 2018, *Συντάξεις για νέους*, εκδόσεις Παπαζήση, κεφ 1-3, 4

Camilla Cavendish 2021, *Κερδίζοντας στην παράταση*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, κεφ 1, 4, 10

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

11. Για ποιον λόγο λέγεται ότι ο πληθωρισμός είναι ο μεγαλύτερος εχθρός των συνταξιούχων αλλά και των συστημάτων συντάξεων; Διαφοροποιήσετε την ανάλυσή σας για ατομικό και συλλογικό ρίσκο; Διαφέρει η κατάσταση μεταξύ δημόσιων διανεμητικών και ιδιωτικών κεφαλαιοποιητικών συστημάτων;

Π.Τήνιος, 2010, Ασφαλιστικό: Μια μέθοδος Ανάγνωσης, Εκδόσεις Κριτική., κεφ 8, 1,11

Π.Τήνιος, 2017, Συντάξεις

Abel, Bernanke and Croushore, 2017, Μακροοικονομική, 3^η έκδοση, κεφ 7, 12,15, 14.5

Ο γρίφος των 100 χρόνων – κεφ 1, 2, 6, 7, 8, 10

Σημειώσεις μαθήματος – ενότητα 2

[2021–2022 inflation surge - Wikipedia](#)

Εκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2021, κεφ IV [Έκθεση του Διοικητή \(bankofgreece.gr\)](#).

Άρθρα στον τύπο και αναρτήσεις στο e-class (Θα ανανεώνονται).

14. Διαγενεακή ισορροπία

Εξηγήστε στη γιαγιά σας γιατί πρέπει να της κόψουν την σύνταξη. Θα ίσχυαν τα ίδια επιχειρήματα όταν σας μιλά η εγγονή σας το 2070;

“Η

Η πανδημία αποτελεί ένα ακόμη χτύπημα στην διαγενεακή ισορροπία. Η ‘γενιά covid’ είναι η πλέον άτυχη γενιά. Αξιολογήστε την εκτίμηση αυτή συνυπολογίζοντας και τις προτάσεις για την εισαγωγή νέου πυλώνα συντάξεων ειδικά για την γενιά αυτή.

Gratton and Scott, 2018, *Ο γρίφος των 100 ετών*, διανεοσις, κεφ 9* + επίμετρο Π.Τήνιου

Νεκτάριος, Μ. Π.Τήνιος, Γ.Συμεωνίδης, 2018, *Συντάξεις για νέους*, Παπαζήσης.

Τήνιος 2017**, *Συντάξεις*, Μικρές Εισαγωγές

Ρομπόλης, Σ. και Β. Μπέσης, 2016, *Η Οδύσσεια του Ασφαλιστικού. Αποδιάρθρωση, σύγκρουση των γενεών και μια λύση*, Λιβάνης

Camilla Cavendish, 2020, *Κερδίζοντας στην παράταση*, εκδόσεις Παπαδόπουλος + κεφ 1, 10*, **Επίμετρο**

Ομιλία Π.Τήνιος 6/2020 [13th Insurance Conference Ομιλία: Πλάτων Τήνιος, Οικονομολόγος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς - YouTube](#)

Κείμενο επιτροπής Πισσαρίδη στο ε-class**

Η νέα επικουρική ασφάλιση – Η επίσημη άποψη. Κείμενα Υπουργείου στο e-class

[Αναζήτηση συνεντεύξεων Π.Τσακλόγλου στον Τύπο \(π.χ. «Απαγορεύονται» οφειλές στο νέο επικουρικό – Ο Π. Τσακλόγλου μιλάει στην «Κ» | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ \(kathimerini.gr\)](#)

Ιστότοπος νέου ταμείου [TEKA \(teka.gov.gr\)](#)

NEO. 15. Μακροχρόνια Φροντίδα

Γιατί θεωρείται ότι το σύστημα μακροχρόνιας φροντίδας αποτελεί την μεγάλη πρόκληση για την Ελλάδα τη δεκαετία του 2030; Πώς διαφέρει από την υγεία και περίθαλψη; Διακρίνετε προβλήματα από την πλευρά της ζήτησης και από την πλευρά της προσφοράς.

Σημειώσεις μαθήματος ενότητα 5 και 6.

Camilla Cavendish, 2020, *Κερδίζοντας στην παράταση*, εκδόσεις Παπαδόπουλος **κεφ 7, 9**
Επίμετρο

Gratton and Scott, 2018, *Ο γρίφος των 100 ετών*, διανεοσις, κεφ 9* + επίμετρο Π.Τήνιου

Z. Βάλβης, 2022, Διδακτορική διατριβή στο eclass

Λυμπεράκη, Τήνιος, Τραγάκη, *Η εποχή της Μακροβιότητας*, Αφιέρωμα της Καθημερινής, Οκτώβριος 2023, στο Eclass

Γεωργία Μπρέντα, Περικλής Ρόμπολας, 2019, ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, Στο eclass